

სწავლა და მასთან დაკავშირებული ზოგიერთი პრობლემა

მოკლე შინაარსი

ეფექტური და შედეგზე ორიენტირებული სასწავლო პროცესის წარმართვისთვის მასწავლებელმა უნდა შეძლოს მოსწავლეთა საჭიროებების და მოთხოვნილებების დადგენა, განსაზღვროს მოთხოვნილებების იერარქიის რომელ საფეხურზეა მოსწავლე და რა მოტივები უძევს საფუძვლად მის სწავლას. გაითვალისწინოს, რომ სწავლის მოტივაციურ სტრუქტურაში მნიშვნელოვანი ნებისყოფაა.

ჩვენი კვლევის მიზანს სწავლასთან დაკავშირებული პრობლემების გამოვლენა და პრაქტიკული რეკომენდაციების შემუშავება წარმოადგენს.

კვლევის დროს შევისწავლეთ და გავაანალიზეთ შესაბამისი სამეცნიერო-პედაგოგიური ლიტერატურა, დავაკვირდით სასწავლო პროცესს, შევისწავლეთ სწავლასთან დაკავშირებული ზოგიერთი პრობლემა.

მოსწავლის მოთხოვნილებებზე საუბრის დროს საყურადღებოდ ჩავთვალეთ ჩვენი მრავალწლიანი პედაგოგიური პრაქტიკის პერიოდში არსებულ ფაქტებზე მსჯელობა, როდესაც მოსწავლეთა ნაწილი სასწავლო მასალის გააზრებაზე ბევრად ნაკლებ დროს ხარჯავს, ვიდრე ამ მასალის დამახსოვრებაზე. პრაქტიკულად, ისინი ყოველგვარი აღქმისა და გააზრების გარეშე ახერხებდნენ სასწავლო მასალის (მაგალითად, ლექსის) არა ზეპირად დასწავლას, არამედ დაზეპირებას, რასაც გაცილებით ბევრ დროს ანდომებდნენ. სამწუხაროდ, ასეთი ფაქტებს დღესაც ვხვდებით სასკოლო პრაქტიკაში. ხშირად მოსწავლე დიდხანს მეცადინეობს და იზეპირებს ისეთ მასალას, რაც კარგად არ ესმის. ამ შემთხვევაში მოსწავლის სასწავლო ქცევას ნებისყოფა წარმართავს. აქედან გამომდინარე, ნებისყოფის გარეშე შეუძლებელია სწავლა. შესაბამისად, მასწავლებლის ერთ-ერთ მიზანს მოსწავლეებში ნებისყოფის აღზრდა უნდა წარმოადგენდეს.

სწავლასთან დაკავშირებული პრობლემური საკითხების განხილვისას მნიშვნელოვანია, რომ სწავლა შესაძლებელია მაშინ, როდესაც მოსწავლეს ვალდებულებისა და პასუხისმგებლობის უნარი სათანადოდ აქვს განვითარებული. ამავე დროს, პედაგოგმა სასწავლო პროცესის დაგეგმვისას უნდა გაითვალისწინოს მოსწავლის მოტივაცია, რაც ხელს შეუწყობს მის (მოსწავლის) წარმატებებს.

სწავლის პროცესში მნიშვნელოვანია მოტივაციის განმაპირობებელი ფაქტორების გათვალისწინება. ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორი მოთხოვნილებებია. ასევე მნიშვნელოვანია სწავლის პროცესში მოსწავლეებში დამოკიდებულებების განვითარება.

წარმოდგენილი მასალა დახმარებას გაუწევს მასწავლებლებს სწორად წარმართონ მოსწავლეებში სწავლის პროცესი, შეძლონ ეროვნული სასწავლო გეგმის წარმატებით რეალიზაცია.

Marekh Natenadze

LEARNING PROCESS AND SOME PROBLEMS RELETED TO IT

Abstract

For the effective and result-oriented management of the learning process a teacher has to define the needs of the students, the level of needs-hierarchy they are on and the motives which lay on the base of their learning act. She should take into account that the will is important part of the motivational structure of the learning process.

The aim of the study is to reveal the problems related to the learning process and work out the practical recommendations.

During the study we have studied and analyzed the relevant scientific and educational literature, observed the learning process and studied some of the problems related to it.

During the conversations, we have paid attention to our own experience of teaching and the facts which we have found out in our practice, especially one of the issues that the students spend much less time on understanding the materials than on just memorizing them. Practically, they have memorized the learning material (for example the rhymes) without any understanding and perception which took much more time. Unfortunately, these facts are still in school practice. Quite often a student studies for a long time and learns the material, which is not well understood. Thus, without the will it is difficult to learn. Consequently, one of the aims of a teacher should be to bring up the will in her students.

As for the problematic issues of the learning, we should consider the importance of responsibility and commitment in a students as a main possible way of the learning.

At the same time, while planning the teaching process a teacher must take into account the student's motivation which will help her (the student's) to succeed.

At the learning process it is important to determine the factors of motivation. One of the important factors are needs. Also it is important to develop the sense of attitudes towards each other in the students.

The article will assist the teachers in planning the learning process and to realize successfully the national curriculum.

საკვანძო სიტყვები: სწავლა, ნებისყოფა, მოტივაცია, ვალდებულება, პასუხისმგებლობა, მოთხოვნილებათა იერარქია, დამოკიდებულებები.

Keywords: Learning, will, motivation, responsibility, commitment, hierarchy of needs, attitudes.

შესავალი. სწავლა ადამიანის მიზანდასახული ქცევის ფორმაა, რომლის მიზანი გარკვეული ცოდნა-ჩვევების, ქცევის ფორმებისა და მოქმედების სახეების დაუფლებაა. არსებობს ადამიანის ქცევის სამი ძირითადი ფორმა: თამაში, სწავლა და შრომა. დ. უზნაძის მიხედვით, სწავლა გარდამავალია თამაშსა და შრომას შორის. იგი პიროვნების ძალების განვითარებას ემსახურება (ფსიქ., 1948: 61-63).

სწავლის ეფექტურობა და ნაყოფიერება დამოკიდებულია სასწავლო პროცესის სწორ ორგანიზაციაზე, მოსწავლის (ან სტუდენტის, ზოგადად, კი - შემსწავლელის) სასწავლო აქტივობაზე და სწავლების პროცესში განხორციელებულ უკუკავშირზე. წარმოდგენილ ნაშრომში ჩვენ ვსაუბრობთ სწავლაზე, როგორც მოსწავლის ქცევის ძირითად ფორმაზე.

სწავლის პრობლემა არაერთხელ ყოფილა მეცნიერთა და მკვლევართა კვლევისა და კამათის საგანი. სწავლის პროცესი შეისწავლეს პედაგოგიკის კლასიკოსებმა – ი. კომენსკიმ, ი. პესტალოციმ, ფ. დისტერვეგმა, კ. უშინსკიმ, ი. გოგებაშვილმა და სხვებმა, ასევე შეისწავლეს სწავლებისა და განათლების თეორიის თვალსაჩინო წარმომადგენლებმა – დ. უზნაძემ, ჟ. პიაჟემ, ლ. ვიგოტსკიმ, კ. როჯერსმა, ბ. ბლუმმა, ა. მასლოუმ, დ. პერკისმა, ჯ. დიუიმ და სხვ.

შესაბამისი თეორიული მასალის შესწავლის და ჩატარებული კვლევების გათვალისწინებით, სასწავლო პროცესზე ჩვენი მრავალწლიანი დაკვირვებისა და შემდგომი კვლევის საფუძველზე ვეთანხმებით იმ აზრს, რომ სწავლა არის გონებრივი შრომის სპეციფიკური სახე და უკავშირდება გონებრივ აღზრდას, რომლის მიზანი, ზოგადად, პიროვნების შეგნებული და შემოქმედებითი აზროვნებითი საქმიანობისთვის მომზადებაა. ამდენად, სწავლა მოსწავლის გონებრივი შრომაა და ამ აზრს განამტკიცებს ასევე ბლუმის ტაქსონომიაც, რომლის მიხედვით, თუ განვიხილავთ აზროვნების დონეებს და საფეხურებს, სწორედ, აზროვნების ზედა დონის მესამე საფეხური – სინთეზი, წარმოადგენს ბლუმის პირამიდის მწვერვალს და თავისი არსით

გულისხმობს ამ საფეხურზე რაიმე მატერიალური (ან არამატერიალური) პროდუქტის შექმნას.

ტრადიციული სწავლების მიხედვით, სწავლა მოსწავლის ისეთი ქცევაა, რომელსაც შედეგად ცოდნისა და უნარ-ჩვევების დაუფლება მოჰყვება; სწავლის ძირითადი საფეხურებია: აღქმა, გააზრება, დასწავლა; სწავლის პროცესი მთავრდება დასწავლით. შესაბამისად, სწავლის დროს მოსწავლის მიზანს დასწავლა წარმოადგენს. შრომითი საქმიანობის (როგორც ფიზიკური, ისე გონებრივი) შედეგად იქმნება მატერიალური (ან არამატერიალური) პროდუქტი, რომელიც ადამიანის სულიერი და ფიზიკური არსებობის შენარჩუნებას ემსახურება. შრომითი საქმიანობა ადამიანის გაცნობიერებუი და გამიზნული საქმიანობაა; სწავლის დროს ისეთი სასწავლო აქტივობა სრულდება, რომელიც მომავლის გარემოებათა დასაკმაყოფილებლადაა მოწოდებული (რასაც მოსწავლე მომავალში სასწავლო თუ შრომით საქმიანობაში გამოიყენებს).

სწავლის საკითხის შესწავლის პროცესში მნიშვნელოვანია მოსწავლის მოტივაცია და მისი განმაპირობებელი ფაქტორების გათვალისწინება.

მეთოდი. კვლევის პროცესში გამოყენებულ იქნა შემდეგი მეთოდოლოგია და ინსტრუმენტები:

- შესაბამისი სამეცნიერო-პედაგოგიური ლიტერატურის გაცნობა-ანალიზი;

- სასწავლო პროცესზე დაკვირვება, სწავლასთან დაკავშირებული ზოგიერთი პრობლემის შესწავლა და ანალიზი.

სწავლება-სწავლის აქტუალურ საკითხებთან დაკავშირებით ჩვენი ზოგიერთი მოსაზრება სხვადასხვა დროს გამოთქმული და გამოქვეყნებული გვაქვს სამეცნიერო-მეთოდური მოხსენებებისა და შრომების სახით, მაგრამ საჭიროდ ჩავთვალეთ ამ მიმართულებით კიდევ გამოგვეთქვა ჩვენი აზრი. ამ ეტაპზე ჩვენი კვლევის მიზანს სწავლასთან დაკავშირებული პრობლემების გამოვლენა და პრაქტიკული რეკომენდაციების შემუშავება წარმოადგენს.

სწავლას, როგორც ქცევას, თავისი ფსიქოლოგიური საფუძვლები აქვს. ცნობილია, რომ ადამიანის ერთ-ერთ ძირითად სპეციფიკურობას ნებისმიერი მოქმედების უნარი შეადგენს, რასაც მიეყვართ ნებისყოფამდე. ცოცხალი არსების ყოველი აქტივობის საფუძველს მოთხოვნილებები წარმოადგენს, ნების-

მიერი მოქმედების საფუძველს კი – მოტივი (ნებისყოფა ნების-
მიერი მოქმედების უნარია და ნებისმიერი მოქმედება მოტივით
განსაზღვრული მოქმედებაა). მოტივს საფუძვლად უდევს მოთ-
ხოვნილებები. სწორედ, მოთხოვნილებები განაწყობენ პიროვ-
ნებას სამოქმედოდ. გასათვალისწინებელია ისიც, რომ მაღალ
მოთხოვნილებათა საფუძველზე მოქმედება მოითხოვს გადაწყვე-
ტილების მიღებას (გადაწყვეტილების მიღება ნებისმიერი
მოქმედების მნიშვნელოვანი პერიოდია; შესაძლებელ მოქმე-
დებათა გაცნობიერებისა და შეფასების შემდეგ საჭიროა ქმე-
დება, რისთვისაც აუცილებელია გადაწყვეტილების მიღება,
ნებისყოფისთვის საჭიროა პიროვნების მაღალი მოთხოვნი-
ლებები).

ყოველივე აღნიშნულიდან გამომდინარე, სწავლა, როგორც
მოსწავლის ქცევა, მოითხოვს მტკიცე და ძლიერ ნებისყოფას,
რომლის განვითარებისთვის საჭიროა ძლიერი ინტერესები და
აუცილებელია მოსწავლეებში პასუხისმგებლობისა და მოვა-
ლეობის გრძნობის აღზრდა. ამრიგად, სწავლის მოტივაციურ
სტრუქტურაში წამყვანი ადგილი ნებისყოფას უჭირავს. ამავე
დროს, განათლების საკითხებზე მსჯელობის დროს, განსა-
კუთრებული ყურადღება სწავლის მოტივაციას ეთმობა. მოტი-
ვაცია შეიძლება განიმარტოს როგორც სასურველი მიზნის
მიღწევისთვის საშუალება.

შეიძლება დავასახელოთ სწავლის სხვადასხვა მოტივი (ან
მოტივთა ჯგუფი), როგორცაა: სასწავლო-შემეცნებითი ინტე-
რესები, სწავლის შინაგანი და გარეგანი მოტივები და სხვ.;
მოტივაციის საკითხზე მსჯელობის დროს საყურადღებოა შ.
ჩხარტიშვილის მოსაზრება, რომელიც საინტერესო შეხედუ-
ლებას გვთავაზობს, კერძოდ: მისი აზრით, „სწავლა თავისი
არსით ორმოტივიანი ქცევაა. მის თავისებურებას ერთდროულად
თამაშის მოტივიც განსაზღვრავს და შრომისაც“ (ჩხარტიშვილი,
1980: 75).

ამერიკელმა ფსიქოლოგმა აბრაჰამ მასლოუმ თავის ნაშ-
რომში „მოტივაცია და პიროვნება“ წარმოადგინა მოთხოვ-
ნილებათა იერარქია, რომელსაც პირამიდის სახე აქვს. მასლოუმ
გამოყო მოთხოვნილებათა ხუთი კლასი: 1) ფიზიოლოგიური
(კვების, წყურვილის დაკმაყოფილების, ძილის...); 2) უსაფრთ-
ხოების (სტაბილურობის, დაცულობის განცდის, კომფორტის,
უშფოთველობის, შიშისგან თავისუფლების...); 3) სოციალური
კავშირებისა და სიყვარულის (მეგობრობა, თანამშრომლობა,

სიყვარული, მიკუთვნებულობა; ადამიანს აქვს მოთხოვნილება მიეკუთვნებოდეს რომელიმე სოციალურ ჯგუფს, სურს უყვარდეს ვინმე და უყვარდეს ვინმეს); 4) აღიარებისა და დაფასების/საკუთარი თავის მიმართ პატივისცემის (ამა თუ იმ სტატუსის ქონის, წარმატების, რეპუტაციის მოპოვების...); მოთხოვნილებათა ამ კლასში მასლოუ გამოყოფს ორ ჯგუფს: ა) სიძლიერის, დომინირების, მიღწევის, შეჯიბრის, დამოუკიდებლობის; ბ) პატივისცემის, ყურადღების, დაფასების; 5) თვითრეალიზაციის (საკუთარი მონაცემებისა და შესაძლებლობების გამოხატვა, ანუ ესაა იმის მიღწევის შესაძლებლობა, რა (ან რის) პოტენციალიც გააჩნია პიროვნებას, იგი უშუალოდ უკავშირდება ადამიანის სულიერ სამყაროს) (მასლოუ, 1954; <http://www.teacherstoolbox.co.uk/maslow.html>).

მასლოუს მოთხოვნილებათა პირამიდის ქვედა საფეხურზე მოქცეულია ადამიანის ძირითადი მოთხოვნილებები. პირველ ორ მოთხოვნილებას (ფიზიოლოგიური, უსაფრთხოების) მასლოუ უწოდებს პირველად, ანუ საბაზისო მოთხოვნილებებს და ყველაზე დაბალ საფეხურზე განიხილავს, ხოლო მესამე საფეხურიდან (სოციალური, აღიარებისა და დაფასების, თვითრეალიზაციის) – მოთხოვნილებებს განიხილავს მაღალ საფეხურზე, როგორც პიროვნების განვითარებისა და საკუთარი თავის რეალიზაციის მოთხოვნილებებს. იერარქიულ მოდელში პირველ ორ დონეზე მოთხოვნილებების შესაბამისად ქცევას გარეგანი სტიმულები აღძრავს (ეს გარეგანი მოტივაციაა), მომდევნო სამ დონეზე კი ადამიანის ქცევას შინაგანი სტიმულები (შინაგანი მოტივაცია) უდევს საფუძვლად. აბრაჰამ მასლოუს მოთხოვნილებათა პირამიდის მიხედვით, ადამიანს უფრო მაღალი მოთხოვნილება მაშინ უჩნდება, როდესაც მასზე დაბალი საფეხურის მოთხოვნილება მეტ-ნაკლებად დაკმაყოფილებული აქვს. მასლოუ თავის თეორიაში განიხილავს თვითაქტუალიზაციის საკითხს და აღნიშნავს, რომ დაკმაყოფილების შემდეგ მოთხოვნილებას აქტუალობა ეკარგება და ინდივიდს შესაძლებლობა ეძლევა იზრუნოს შემდგომი დონის დაკმაყოფილებაზე. მასლოუ ხაზგასმით აღნიშნავს, რომ ადამიანთა უმეტესობის ქცევა მთელი ცხოვრების განმავლობაში მიმართულია არა თვითაქტუალიზაციაზე, არამედ დაბალი რიგის მოთხოვნილებების დაკმაყოფილებაზე (მისი აზრით, სწორედ, ამიტომ შეადგენენ თვითაქტუალიზებული პიროვნებები

მოსახლეობის უმცირესობას და ადასტურებს ისეთ შემთხვევებსაც, როდესაც მოთხოვნილებები ქცევის რეალური მოტივები ხდებათ დაბალი მოთხოვნილებების დაუკმაყოფილებლობის პირობებშიც) (მასლოუ, 1954: <http://www.teacherstoolbox.co.uk/maslow.html>).

შედეგები. სწავლის მოტივაციისთვის მნიშვნელოვანია მისი განმაპირობებელი ფაქტორების გათვალისწინება. ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორი მოთხოვნილებებია.

კითხვაზე, თუ რა მნიშვნელობა აქვს სწავლის მოტივაციისთვის მოთხოვნილებების დადგენას, პასუხი მარტივია: ეფექტური სწავლება მოსწავლეთა მოტივაციის დონეზეა დამოკიდებული; სწავლის მოთხოვნილების განმსაზღვრელი შეიძლება განსხვავებული დონის მოტივაცია იყოს. ეს აზრი განსხვავდება ტრადიციულ სწავლებაში გავრცელებული შეხედულებებისგან, სადაც ნაკლებად განიხილება მოსწავლის მოთხოვნილებების საკითხი (ქრესტომათია, 1971).

მასწავლებელმა ეფექტური და შედეგზე ორიენტირებული სასწავლო პროცესის წარმართვისთვის უნდა შეძლოს მოსწავლეთა საჭიროებების და მოთხოვნილებების დადგენა, განსაზღვროს მოთხოვნილებების იერარქიის რომელ საფეხურზეა მოსწავლე და რა მოტივები უდევს საფუძვლად მის სწავლას. ამდენად, მასწავლებელმა უნდა შეიმუშაოს ადეკვატური სტრატეგიები და უზრუნველყოს სასწავლო პროცესში მოსწავლეთა აქტიური ჩართვა და მათი მოტივაციის ამაღლება; გაითვალისწინოს, რომ განათლების მიზნები ორიენტირებულია უფრო მაღალი მოთხოვნილებების ყოველდღიურ აუცილებლობად გადაქცევაზე. ამავე დროს, მან ხელი უნდა შეუწყოს მოსწავლეებში ისეთი უნარებისა და დამოკიდებულებების განვითარებას, როგორცაა: გუნდური მუშაობის უნარი, სოციალური აზროვნება, სხვისი აზრის მოსმენა, პატივისცემა და გაზიარება, თვითრეალიზაცია და სხვ.

ქცევის განხორციელების ფსიქოლოგიური საფუძვლების თანახმად, ყველა აქტივობას მოტივაცია უდევს საფუძვლად. მოსწავლეები რაც უფრო მეტად არიან მოტივირებულნი, მით უფრო მაღალია მათი სწავლის ხარისხი და პირიქით (რაც ნაკლებად არიან მოტივირებულნი, შესაბამისად, სწავლის ხარისხიც იკლებს). სასწავლო აქტივობები შეიძლება განპირობებული იყოს მოსწავლის შინაგანი ან გარეგანი მოტივა-

ციით. მნიშვნელოვანია, რომ საინტერესო აქტივობები ყოველთვის ეფუძნება მოსწავლის შინაგან მოტივაციას. შინაგანად მოტივირებული მოსწავლისათვის უფრო მნიშვნელოვანი აქტივობაა, ვიდრე მოსალოდნელი ჯილდო. თუმცა, მოსწავლეებისთვის არანაკლებ მნიშვნელოვანია გარეგანი მოტივაციაც, როდესაც შესრულებული სასწავლო აქტივობისთვის ისინი მოელიან წახალისებას, ჯილდოს, მაგალითად, შექებას, კარგ (მაღალ) ქულას, კლასში გარკვეული სტატუსის მოპოვებას და ა.შ.; ამ დროს განხორციელებული სასწავლო აქტივობა შესაძლებელია მათთვის არ იყოს საინტერესო.

სწავლის პროცესში ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი საკითხი მოსწავლეებში დამოკიდებულებების განვითარებაა. დამოკიდებულება არის ადამიანის მიერ მოვლენის, ფაქტების, იდეების, პიროვნებების და სხვ. შეფასება. ის განპირობებულია ინდივიდუალური აღქმით და გამომდინარეობს ადამიანის ემოციებიდან, გრძნობებიდან, ფიქრებიდან, გამოცდილებიდან... თანამედროვე ეტაპზე, სწრაფად ცვალებად გარემოში, ადგილი აქვს დამოკიდებულებების ხშირ შეცვლას და ინტენსიურ შეფასება-გადაფასებას. სწორედ, ამ რთულ გარემოში, ტექნოლოგიების სწრაფი განვითარებისა და ცხოვრების აჩქარებული რიტმის პირობებში, მასწავლებელი მოსწავლეებს უნდა დაეხმაროს დამოკიდებულებების სწორად ჩამოყალიბებაში.

მოსწავლეებში პოზიტიური დამოკიდებულებების ჩამოსაყალიბებლად მასწავლებელმა სწორად უნდა დაგეგმოს სასწავლო პროცესი. შესაბამისად გამოიყენოს სწავლების სტრატეგიები, გაითვალისწინოს კონკრეტული ობიექტების მიმართ გამოთქმული მოსაზრებებისა და იდეების საფუძველი: ემოციური რეაქცია (რომ ასეთი დამოკიდებულება არის არა აზროვნების შედეგი, არამედ გრძნობებისა და განცდების, შინაგანი მიმართებების გამოხატულება), ქმედება (როდესაც დამოკიდებულება ყალიბდება საკუთარ ან სხვათა ქმედებებზე დაკვირვების შედეგად) და კოგნიტიური სფერო/შემცნება (ფაქტების, მოვლენების, პიროვნებების, მოსაზრებების შეფასება მოხდეს ლოგიკაზე დაყრდნობით არსებული გამოცდილების გათვალისწინებით). ამისათვის მასწავლებელმა უნდა მიმართოს ეფექტურ კომუნიკაციას, მოსწავლეებში მოიპოვოს ნდობა, ჩაატაროს დებატები და სასწავლო დისკუსიები, მოსწავლეთა მიერ გამოთ-

ქმული მოსაზრებებისა და იდეების მიმართ გამოხატოს პატივისცემა, განსაზღვროს, თუ რა უდევს საფუძვლად მოსწავლის შეხედულებას.

მსჯელობა. მოსწავლის მოტივაციის გაზრდა მნიშვნელოვანი პედაგოგიური ამოცანაა და დაკავშირებულია მის (მოსწავლის) მოთხოვნილებებთან. მოთხოვნილებებზე საუბრის დროს საყურადღებოდ ჩაეთვალით ჩვენი მრავალწლიანი პედაგოგიური პრაქტიკის პერიოდში არსებულ ფაქტებზე მსჯელობა, როდესაც მოსწავლეთა ნაწილი სასწავლო მასალის გააზრებაზე ბევრად ნაკლებ დროს ხარჯავს, ვიდრე ამ მასალის დამახსოვრებაზე. პრაქტიკულად, ისინი ყოველგვარი აღქმისა და გააზრების გარეშე ახერხებდნენ სასწავლო მასალის (მაგალითად, ლექსის) არა ზეპირად დასწავლას, არამედ დაზეპირებას, რასაც გაცილებით ბევრ დროს ანდომებდნენ. სამწუხაროდ, ასეთ ფაქტებს დღესაც ვხვდებით სასკოლო პრაქტიკაში. ხშირად მოსწავლე დიდხანს მეცადინეობს და იზეპირებს ისეთ მასალას, რაც კარგად არ ესმის. ამ შემთხვევაში მოსწავლის სასწავლო ქცევას ნებისყოფა წარმართავს. აქედან გამომდინარე, ნებისყოფის გარეშე შეუძლებელია სწავლა. შესაბამისად, მასწავლებლის ერთ-ერთ მიზანს მოსწავლეებში ნებისყოფის აღზრდა უნდა წარმოადგენდეს.

დასკვნები. სწავლასთან დაკავშირებული პრობლემური საკითხების განხილვისას მნიშვნელოვანია, რომ სწავლა შესაძლებელია მაშინ, როდესაც მოსწავლეს ვალდებულებისა და პასუხისმგებლობის უნარი სათანადოდ აქვს განვითარებული. ამავე დროს, პედაგოგმა სასწავლო პროცესის დაგეგმვისას უნდა გაითვალისწინოს მოსწავლის მოტივაცია, რაც ხელს შეუწყობს მის (მოსწავლის) წარმატებებს. ზოგიერთი მოსწავლე დიდი გატაცებითა და აღფრთოვანებით ეკიდება სწავლას, რადგან მას აინტერესებს საგანი და სწავლის პროცესი. მაგრამ არიან ისეთი მოსწავლეებიც, რომლებიც მასწავლებლის მხარდაჭერის გარეშე სწავლისადმი დიდ ინტერესს არ იჩენენ. მათ მუდმივად სჭირდებათ თანადგომა, შექება და სტიმული. სწავლის პროცესში მნიშვნელოვანია მოტივაციის განმაპირობებელი ფაქტორების გათვალისწინება. ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორი მოთხოვნილებებია; სწორედ, პიროვნების მაღალი მოთხოვნილებებია საჭირო ნებისყოფისთვის. მასწავლებლის

ერთ-ერთ მიზანს კი მოსწავლეებში ნებისყოფის აღზრდა წარმოადგენს. სწავლის პროცესში ასევე მნიშვნელოვანია მოსწავლეებში დამოკიდებულებების განვითარება.

ფიქრობთ, აღნიშნული მასალა დახმარებას გაუწევს მასწავლებლებს სწორად წარმართონ მოსწავლეებში სწავლის პროცესი და შექმნონ ეროვნული სასწავლო გეგმის წარმატებით რეალიზაცია (ესგ, 2011-2016, 2016-2021).

გამოყენებული ლიტერატურა:

განვით. და სწავლ. თეორ., 2008 - განვითარებისა და სწავლის თეორიები, დამხმარე სახელმძღვანელო, I ნაწილი, თბ., 2008.

ესგ., 2011-2016 – ეროვნული სასწავლო გეგმა, <http://ncp.ge/ge/curriculum/competencies/digital-literacy>;

ესგ., 2016-2021 - ეროვნული სასწავლო გეგმა, <http://ncp.ge/ge/curriculum/satesto-seqtsia/akhali-sastsavlo-gegmebi-2016-2021>.

მაღაზონია, 2000 - მაღაზონია შ., პედაგოგიკა, თბ., 2000.

მასლოუ, 1954 - მასლოუ ა., მოტივაცია და პიროვნება, Maslow's hierarchy of needs (მასლოუს მოთხოვნილებათა იერარქია), 1954.

ფსიქ., 1948 - ფსიქოლოგია, V, საქ. მეცნ. აკად. გამ-ბა, თბ., 1948.

ქრესტომათია, 1971 - Хрестоматия по истории зарубежной педагогики, Составитель и автор ввдных статей профессор А. И. Пискунов, М., 1971.

ჩხარტიშვილი, 1980 - ჩხარტიშვილი, შ., ექვსწლიანთა სასკოლო სწავლების საკითხები, თბ., 1980.

<http://www.teacherstoolbox.co.uk/maslow.html> - <http://www.teacherstoolbox.co.uk/maslow.html> (Making use of Maslow's Hierarchy of Needs to Problem Solve)